

DOI: <http://doi.org/10.5281/zenodo.8362209>

Accepted: 20.08.2023

Ebelikte Holistik Yaklaşımın Doğuma Ekisi

Birth Supplement Of The Holistic Approach in Mission

Fatma KIZILBOĞA DURSUN

Kafkas Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü
atem1265@gmail.com, ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8646-0021>

Rukiye TÜRK DELİBALTA

Kafkas Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü
rahsantur@gmail.com, ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1424-1564>

Özet

İnsan biyo-psiko-sosyo-kültürel ve spiritüel boyutları olan bir varlıktır. Bu boyutların her birine ilişkin gereksinimleri olan bir bütündür. Doğum kadının hayatı için benzersiz yaşam olaylarından biridir. Doğum olayı sırasında sağlık personelinin sağladığı duygusal desteğin kadınlarda bakım alma duygusunu geliştirdiği ifade edilmektedir. Doğum sonrasında kadınların, doğum hikâyelerini sağlık profesyonelleri ile paylaşmayı istedikleri, bu durumu desteğin bir parçası ya da “doğumun tamamlanması” olarak algıladıkları belirtilmektedir. Duygusal destek sağlanması bakımından, etkisi görülmüş en iyi bakım modellerinden biri “ebe liderliğinde kesintisiz bakım modelidir” (midwife-led continuity models). Ebe gebeliği süresince kadının fiziksel, psikolojik, spiritüel bakımdan muayene ve izlemine yapar ve gerekli önerilerde bulunur. Holistik Yaklaşım bireyin psikolojik, sosyolojik ve zihinsel görüşlerini ve ihtiyaçlarını dikkate alır. Her birey birleşik bir bütün olarak beden, zihin ve ruhtan oluşur ve sadece vücut parçalarının toplamından oluşmaz. Yani bütüncül yaklaşım hastayı belirli bir zaman ve kültürel bağlama oturtturarak, inançlarına saygı duyarak kendi özel ihtiyaçlarını ve yaşam kalitesi ile ilgilenir. Holistik yaklaşımla doğum olayı daha doğal gerçekleşecektir. Ebe hizmet verdiği her alanda bu mümkündür ve gereklidir. Sonuç olarak Ebe yaptığı işi bir bütün olarak tüm boyutlarıyla ele almalı çünkü holistik bakım felsefesinde insan bir bütündür ve başka bir boyutunda ortaya çıkan değişim ya da yetersizlik başka bir boyutunu da etkilemektedir.

Anahtar Kelimeler: Holistik Bakım, Ebe, Bakım, Yaklaşım.

Abstract

Man is a being with bio-psycho-socio-cultural and spiritual dimensions. It is a whole with requirements for each of these dimensions. Birth is one of the unique life events for a woman's life. It is stated that the emotional support provided by the health personnel during the birth process improves the feeling of receiving care in women. It is stated that after giving birth, women want to share their birth stories with health professionals, and they perceive this as a part of support or "completion of delivery". In terms of providing emotional support, one of the best effective care models is the "midwife-led continuity models. The midwife examines and monitors the woman physically, psychologically and spiritually during her pregnancy and makes necessary recommendations. The Holistic Approach takes into account the individual's psychological, sociological and mental views and needs. Every individual is made up of body, mind, and spirit as a unified whole and is not simply the sum of body parts. In other words, the holistic approach deals with the patient's special needs and quality of life by placing the patient in a specific time and cultural context, respecting their beliefs. With the holistic approach, the birth event will take place more naturally. This is possible and necessary in all areas where the midwife serves. As a result, the midwife should deal with her work as a whole with all its dimensions, because in the philosophy of holistic care, the human being is a whole and the change or inadequacy that occurs in another dimension affects another dimension.

Keywords: Holistic Care, Midwife, Care, Approach.

GİRİŞ

İnsan biyo-psiko-sosyo-kültürel ve spiritüel boyutları olan bir varlıktır. Bu boyutların her biri için gereksinimleri olan bir bütündür ve bu gereksinimleri arasında genelde bir ilişki vardır (Bayındır ve Biçer 2019). "Holism/Bütünsellik" ve "Holistik/Bütünsel" terimleri, tümü bütün anlamına gelen Yunanca bir kelimedir. Eski Yunanca'da bütün, tamam, tüm anlamlarına gelen "holos" sözcüğünden türemiş olup İngilizce "whole" (bütün) kelimesi ile aynı kökenden gelmektedir (Papathanasiou ve ark. 2013). Holistik, genellikle beden-zihin-ruhu kabul eden "tüm kişi bakımını" tanımlar. Holistik hemşirelik, bir disiplinler uygulama uzmanlığını tanımlar. *Bütünleştirici* terimi, iki veya daha fazla disiplini veya bakıma farklı yaklaşımları içeren uygulamayı ifade eder. *Bütünleştirici* ve *holistik* olmak üzere her iki terim d'alternatif/tamamlayıcı modalitelerle ilişkilendirilir ve benzer felsefi ve/veya teorik temellere sahiptir (Frisch ve Rabinowistch 2019). Holizm(bütünsellik) terimini ilk defa kullanarak tanımını yapan Kuzey Afrikalı devlet adamı General Jan Christian Smuts olmuştur (1870-1950). 1926 yılında yazdığı kitabında holizmi, doğada evrimsel bir süreç geçiren eğilimi olarak tanımlamıştır (Şahinoğlu 2021).

Holistik Yaklaşım bireyin psikolojik, sosyolojik ve zihinsel görüşlerini ve ihtiyaçlarını dikkate alır. Her birey birleşik bir bütün olarak beden, zihin ve ruhtan oluşur ve sadece vücut parçalarının toplamından oluşmaz. Yani bütüncül yaklaşım hastayı belirli bir zaman ve kültürel bağlama oturtturarak, inançlarına saygı duyarak kendi özel ihtiyaçlarını ve yaşam kalitesi ile ilgilenir (Alparslan 2022). İyileşme çabalarının ana odağı, hastalık veya yaralanma değil, bireydir. Sağlık

profesyonelleri ile hastalar arasındaki ilişki karşılıklı iş birliğine dayalı bir ilişki olmalıdır. Sağlık hizmeti veren kişiler, yetişkin hasta adına, ancak yardım istediğinde veya sağlık ihtiyaçları tam olarak karşılanmadığında müdahale eder (Demirsoy ve ark. 2011). Bu nedenle ebelik hizmetlerinin sürdürülmesinde bireyi en kapsamlı ele alan yaklaşım ‘‘holistik’’ yaklaşım olarak kabul edilir (Alparslan 2022). Bakım hizmetlerinin sunumunda kapsamlı bir yaklaşım olan holistik bakım kişisel gelişim ve sağlık için önemli bir kavram olarak tanımlanmaktadır. Bireye bir bütün olarak yaklaşımın önemli olduğu, fiziksel rahatsızlıklar yanında hastalıkların ruhsal, sosyal ve spiritüel olarak da ele alınmasını vurgulamaktadır. Çünkü insan bir bütündür ve başka bir boyutta ortaya çıkan değişim veya yetersizlik diğer bir boyutu da etkilemektedir (Bayındır ve Biçer 2019). Artık bir insan sadece karbon temelli bir yaşam formu olarak değil hastalık sürecinin daha bütünleşik bir bakış açısı ile tedavisini ifade etmektedir. Bir hastalığın daha kapsamlı ele alınmasına, Tıp ve Hemşirelik alanında olduğu gibi ekipte önemli bir yeri olan Ebelik içinde hizmete yansımaya neden olmuştur ve aynı anlamı ifade etmektedir (Alparslan 2022).

1. Ebelerin Doğum Eyleminde Holistik Bakımı

Doğum, bir kadının hayatı için benzersiz yaşam olaylarından biridir (Okumuş 2021). Doğum olayı sırasında sağlık personelinin sağladığı duygusal desteğin kadınlarda bakım alma duygusunu geliştirdiği söylenilmektedir (Uludağ ve Mete 2014). Duygusal destek sağlanması bakımından, etkili olduğu görülmüş en iyi bakım modellerinden biri de ‘‘ebe liderliğinde kesintisiz bakım modelidir’’ (midwife-led continuity models). Bu model, ‘‘Tıbbileştirilmiş Doğum ve Hamilelik Bakım Modeli’’ nden farklılığı kadın bedeninin gücü temel alınarak beden-zihin ilişkisi ele alınır ve doğum hayatın rutin dönemi olarak görülür. Doğum esnasında mahremiyete dikkat etmek doğal sürece ayak uydurmak, kadının bedenindeki güce inanmak bu durumun en önemli aşamalarındadır (Onat 2017).

Doğumdan sonra kadınlar, doğum sırasında yaşadıklarını sağlık profesyonelleri ile paylaşmayı ve bu olayı ‘‘doğumun tamamlanması’’ olarak algıladıkları söylenilmektedir. Fakat çoğu sağlık personelinin kadınların doğumlarına ile ilgili duygularını sormadığını, duygularını söyleseler bile anlaşılmadıklarını ve çoğu zaman önemsenmediklerini belirtmişlerdir (İsbir ve İnci 2014). Oysa ebeler bütüncül bakış açısı ile sadece mekanik olarak doğumu değil doğumun kadın için anlamını da dikkate almış, kadının duygularını değerli kılmış olacaktır. Ebeler özellikle holistik yaklaşımlar konusunda kendilerini geliştirmelidirler. Aksi halde kadına bütüncül yaklaşılmadığı zaman kadın korkmakta, bu da doğum olayını olumsuz etkilemektedirler. Oysa holistik yaklaşımla doğum olayı daha doğal gerçekleşecektir. Ebeğin hizmet verdiği her alanda bu mümkündür ve gereklidir (Alparslan 2022).

2. Doğumda Bütüncül Ebelik Bakım Modeli ile Tıbbi Bakım Modeli’nin Karşılaştırılması

Ebe gebeliği süresince kadının fiziksel, psikolojik, spiritüel bakımdan muayene ve izlemine yapar ve gerekli önerilerde bulunur (Sandal ve ark. 2015) ve sonrasında ebelik bütüncül olarak bakım modelini sunar.

2.1. Ebeliğin bütüncül bakarak bakım sunduğu modelde;

Doğumda kadın başrolde dir.

Doğum, doğal bir süreçtir.

Doğum yeri kadının ihtiyaç durumuna ve tercihlerine göre oluşturulur.

Müdahaleler, gerekli durumlarda kullanılır.

Kadın, gereken müdahalelerde karar vericidir.

Sağlık spiritüel, mental ve fiziksel iyiliğe odaklanır (Alparslan 2022).

2.2. Tıbbi Bakım Modelinde ise;

Sağlık çalışanları başrolde dir.

Doğum, patolojik bir olaydır.

Doğum yeri politikalar ve sağlık çalışanlarının kararlarına göre oluşturulur.

Müdahaleler rutin olarak kullanılır.

Sağlık çalışanı uygulanacak müdahalelerde karar vericidir.

Sağlık, hayatta kalmaya odaklanır (Alparslan 2022).

3. Ebelerin Holistik Yaklaşımı

Gebelik ve doğumda bütünlüştürücü sağlık yaklaşımlarının kullanımı, gebeliğin ve doğal doğumu desteklemeyi ve gebenin kararlarına saygılı olmayı gerektirir. Gebelik ve doğumda holistik sağlık yaklaşımları, rutin olarak kullanılmamalıdır. Ebe, sezgileri vasıtasıyla kadının o andaki ihtiyacını tespit etmeli ve bireye özgü uygun yaklaşımı belirlemelidir (Okumuş 2021). Ebe teorisyenlerinden Jean Ball, annelik bakımının amacını başarılı bir anne olması için kadını etkili bir konuma getirilmesi olarak söylenilmiştir. Bu başarıda özellikle psikolojik ve duygusal etmenlerin kadının ebeveynlik isteğini desteklediğini ifade etmektedir. Doğum ve doğum sonu dönemde kesintisiz bakım sağlanarak kadını fiziksel, psikolojik ve spiritüel yönden holistik olarak desteklemek önemlidir (Alparslan 2022). Holistik yaklaşım sağlayan bir ebe, sezgileri vasıtasıyla gebenin ihtiyaçlarının farkına varabilir. Sezgileri güçlendirmenin en iyi yolu, gebe ile ebe arasında gelişen sevgi anlayışıdır. Ancak bu sayede kadın merkezli ve bireysel ebelik yaklaşımı mümkün olabilir. Bizim anlayışımıza göre en iyi ebe, işini severek yapan ebedir (Okumuş 2021).

Sonuç olarak ebenin yaptığı işi bir bütün olarak bütün boyutlarıyla ele almalıdır çünkü holistik bakım felsefesinde insan bir bürün olarak ele alınır ve herhangi bir boyutunda ortaya çıkan değişim ya da yetersizlik başka bir boyutunu da etkilemektedir (Alparslan 2022).

KAYNAKÇA

- Alparslan, Ö., Yılan Erkek, Z., Çetin, Ö., Öcalan D. (2022). Ebelikte Bakım Süreci, Gökтуğ Basın Yayın ve Dağıtım, Ankara, 91-109.
- Demirsoy N., Değirmen N., Kırımlioğlu N. (2011). Holizm Kavramının Sağlık Hizmetindeki Yeri ve Önemi. *Türkiye Klinikleri. J Med Ethics* 19(3): 164-74.
- Frisch, N. C., & Rabinowitsch, D. (2019). What's in a Definition? *Holistic Nursing, Integrative Health Care, and Integrative Nursing: Report of an Integrated Literature Review. Journal of holistic nursing : official journal of the American Holistic Nurses' Association*, 37(3), 260–272. <https://doi.org/10.1177/0898010119860685>
- İsbir, G. G., & İnci, F. (2014). Travmatik doğum ve hemşirelik yaklaşımları. *Kadın Sağlığı Hemşireliği Dergisi*, 1(1), 29–40
- Korkut Bayındır, S. & Biçer, S. (2019). Holistik Hemşirelik Bakımı. *İzmir Katip Çelebi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 4 (1), 25-29.
- Okumuş F. (2015). Gebelik ve Doğumla İlgili Entegrasyon Sağlık Yaklaşımları: hipnozla doğum, doğum ortamları: İyi Klinik Uygulama Örnekleri. *İntegr Tıp Derg.* 3(2): 60-63.
- Okumuş F. (2021). Ebelikte Holistik Yaklaşım. *Biruni Health and Education Sciences Journal (BHESJ)Volume 4/1 Spring p.* 56-59.
- Onat, G. (2017). Ebelik öğrencilerinin “doğum algıları” üzerinde dönüşüm yaratmak: Bir eğitim modelleme örneği. *Uluslararası Hakemli Kadın Hastalıkları ve Anne Çocuk Sağlığı Dergisi*, 11, 34–54.
- Papathanasiou, I., Sklavou, M., & Kourkouta, L. (2013). Holistic nursing care: Theories and perspectives. *American Journal of Nursing Science*, 2(1), 1-5.
- Sandall, J., Soltani, H., Gates, S., Shennan, A., & Devane, D. (2015). Midwife-led continuity models versus other models of care for childbearing women. *The Cochrane database of systematic reviews*, (9), CD004667. <https://doi.org/10.1002/14651858.CD004667.pub4>
- Şahinoğlu, S. (2021). Çağdaş Bir Eğitim Yaklaşımı Olarak Holizm(Bütünsellik): Tarihsel Gelişim Bağlamında Kavramsal, Kuramsal ve Felsefi Bir Temellendirme. *Kafkas Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 8(15), 418-441.
- Uludağ, E., & Mete, S. (2014). Doğum eyleminde destekleyici bakım. *Cumhuriyet Hemşirelik Dergisi*, 3(2), 22– 29.